

Indholdsfortegnelse

Forord	15
Fortegnelse over anvendte – gennemgående – forkortelser	17
Kapitel 1. Grundbegreber og afgrænsning	21
1. Erstatningsretten	21
1.1. Hvad er erstatning?	21
1.2. Erstatningsrettens grundbegreber	23
1.3. Erstatning i og uden for kontraktsforhold	26
1.4. Person- og tingsskade	28
2. Forsikringsretten	31
2.1. Hvad er forsikring?	31
2.2. Forsikringsrettens grundbegreber	33
2.3. Forsikringstyper	35
3. Erstatning og forsikring	37
4. Retskilder og litteratur	41
Kapitel 2. Erstatningsreglernes udvikling, formål og funktion	45
1. Erstatningsreglernes udvikling	45
2. Formål og funktion	48
2.1. Udgangspunktet: Genopretning af tab og prævention ved hjælp af tabsoverflytning	48
2.2. Begrænsninger i trygheden for skadelidte og skadevoldere – tabsspredning ved hjælp af forsikring	49
2.3. Erstatningsrettens funktioner i samspillet med forsikring ...	53
3. Status og perspektiv	59
Kapitel 3. Objektive betingelser for pålæggelse	69
1. Indledning	69
2. Skaden skal have ramt en anden end skadevolderen	70
3. Erstatningsansvar for unldelser.....	71

4.	Objektive ansvarsfrihedsgrunde	73
4.1.	Indledning – retsstridigheds læren	73
4.2.	Nødværge.....	77
4.3.	Nødret	80
4.4.	Negotiorum gestio	81
4.5.	Samtykke	82
4.5.1.	Udtrykkeligt samtykke til en bestemt skade	82
4.5.2.	Udtrykkeligt samtykke til risiko for skade	83
4.5.3.	Skadelidtes optræden implicerer et samtykke.....	83
4.5.4.	Accept af risiko	83
	Kapitel 4. Culpa	89
1.	Indledning	89
2.	Forsæt og uagtsomhed	92
3.	Hvorledes afgøres det, om en person har handlet uagtsomt?	93
3.1.	Den klassiske opfattelse.....	93
3.2.	Kritik af den klassiske opfattelse	93
3.3.	Hvorledes afgøres det da, om en person har handlet uagtsomt?	96
3.3.1.	Indledning	96
3.3.2.	Overtrædelse af en forskrift	97
3.3.3.	Overtrædelse af en almindelig handlepligt.....	106
3.3.4.	Retspraksis	116
3.3.5.	Sædvaner	117
3.3.6.	Andre faktorer i uagtsomhedsbedømmelsen.....	118
4.	Variationer i agtsomhedskravet.....	125
4.1.	En objektiv ansvarsfrihedsgrunds tilstedeværelse	125
4.2.	Professionsansvar	125
4.3.	Ansvar ved idrætsudøvelse	130
4.4.	Gæstebudsskader	131
4.6.	Særlige udvidelser og indskrænkninger i ansvaret	134
5.	Bevisbyrden ved anvendelse af culpapreglen	136
	Kapitel 5. Børns erstatningsretlige stilling.....	139
1.	Indledning	139
2.	§ 24 a, 1. pkt.....	140
2.1.	Trafikskader.....	141
2.2.	Legeskader.....	142
2.2.1.	Almindelig leg.....	142
2.2.2.	Farlig leg	142

2.2.3.	Almindelig leg/farlig leg.....	142
2.2.4.	Skade på udenforstående tredjemænd	143
2.3.	Ildspåsættelse	144
2.4.	Pilfingerskader	144
2.5.	Ansvarsforsikringens rolle i relation til § 24 a, 1. pkt.....	145
2.6.	Hvor små børn kan man pålægge erstatningsansvar?	146
3.	§ 24 a, 2. pkt.....	147
3.1.	»Manglende udvikling hos barnet«.....	147
3.2.	»Handlingens beskaffenhed«.....	148
3.3.	»Omstændighederne i øvrigt«.....	148
3.3.1.	Det skadevoldende barn er dækket af en ansvarsforsikring	148
3.3.2.	Det skadevoldende barn er ikke dækket af ansvarsforsikring	148
4.	Barnet i den skadelidtes rolle – egen skyld	150
4.1.	Analog anvendelse af § 24 a, 1. pkt.	150
4.2.	Analog anvendelse af § 24 a, 2. pkt.	151
5.	Andres erstatningsansvar for skader forvoldt af børn.....	152
5.1.	Ansvar for forældre og andre, der har tilsyn med børn.....	153
5.1.1.	Ansvar over for tredjemand	153
5.1.2.	Ansvar over for barnet selv.....	155
5.2.	Forældremyndighedsindehaverens hæftelsesansvar	157
Kapitel 6. Arbejdsgiverens ansvar for ansatte og disses eget ansvar		161
1.	Arbejdsgiverens ansvar – principalansvaret.....	161
1.1.	Indledning – principalansvarets begrundelse.....	161
1.2.	Hvem er arbejdsgiveren ansvarlig for?	163
1.3.	Arbejdstagerens handling	165
1.4.	Hvem bærer principalansvaret?	168
1.5.	Den skadegørende handling tilknytning til tjenesten	170
1.6.	Det offentlige principalansvar	173
2.	Den ansattes eget erstatningsansvar	174
2.1.	Ansvar over for tredjemand	174
2.1.1.	Kort om EAL § 19, stk. 3	174
2.1.2.	EAL § 23, stk. 1	175
2.1.3.	EAL § 23, stk. 2	176
2.2.	Ansvar over for arbejdsgiveren.....	178
Kapitel 7. Objektivt ansvar		181
1.	Indledning	181

2.	Veje mod ansvarsskærpelse, som ikke er pålæggelse af objektivt ansvar	184
2.1.	Skærpelse af culpabedømmelsen	184
2.2.	Omlægning af bevisbyrden for culpa.....	188
2.3.	Ansvar for selvstændigt virkende hvervtagers fejl	190
3.	Pålæggelse af ulovbestemt objektivt ansvar.....	197
3.1.	Indledning.....	197
3.2.	Skader forvoldt ved udgravninger og piloteringer.....	198
3.3.	Skader forvoldt ved brud på forsyningsledninger – rækkevidden af dommene U 1983.866 H og U 1983.895 H	204
3.4.	Materialesvigt/teknisk svigt.....	212
3.5.	Arbejdsgiveres ansvar for arbejdsskader	215
3.6.	Afslutning	219
Kapitel 8. Ansvar for motorkøretøjer		223
2.	Den geografiske begrænsning	226
3.	Begrebet »motordrevet køretøj«.....	227
4.	Den ansvarspådragende begivenhed	229
4.1.	Færdselsuheld	230
4.2.	Ekspllosion og brand	232
5.	Den ansvarlige personkreds.....	233
5.1.	Udlånte motordrevne køretøjer.....	234
5.2.	Udlejede motordrevne køretøjer	235
5.3.	Motordrevet køretøj bestilt til udførelse af et bestemt arbejde	235
5.4.	Motordrevet køretøj indleveret til reparation mv.....	235
5.5.	Motordrevne køretøjer indleveret til opbevaring	236
5.6.	Stjålne motorkøretøjer og »ureglementeret« benyttelse af motorkøretøjer	236
6.	Medvirken og gensidig skadeforvoldelse.....	237
6.1.	Skadelidtes medvirken ved færdselsuheld, hvori kun ét motorkøretøj er impliceret	237
6.1.1.	Den ikke-motoriserede tilskadekomnes krav	238
6.1.1.1.	Personskade (og erstatning for tab af forsørger).....	238
6.1.1.2.	Tingsskade	241
6.1.2.	Den motoriserede tilskadekomnes krav	242
6.2.	Sammenstød mellem motorkøretøjer.....	243
6.2.1.	Personskade (og erstatning for tab af forsørger).....	244
6.2.2.	Tingsskade	246

7. Den lovpligtige ansvarsforsikring	247
8. Processuelle bestemmelser	250
Kapitel 9. Ansvar for skader voldt af dyr	253
1. Indledning	253
2. Mark- og vejfredsloven.....	253
3. Lov om hold af heste	254
4. Danske Lovs regler om ansvar for skader forvoldt af dyr	256
4.1. DL 6-10-2	256
4.2. DL 6-10-5	259
4.3. DL 6-10-4	260
5. Hundeloven	260
Kapitel 10. Miljøskader.....	263
1. Indledning	263
2. Erstatningsansvaret	268
2.1. Det ulovbestemte ansvar for miljøskader	268
2.2. Miljøerstatningsloven	274
2.2.1. Området for det objektive ansvar	274
2.2.2. Ansvarets omfang	281
2.2.3. Regulering af ansvaret i øvrigt	284
3. Det offentligretlige miljøansvar.....	286
3.1. Jordforureningsloven	286
3.2. Miljøskadelovgivning	293
3.2.1. Miljøansvarsdirektivet	293
3.2.2. Implementering af direktivet	295
Kapitel 11. Anden lovgivning om skærpet erstatningsansvar.....	301
1. Indledning	301
2. Jernbaner	301
3. Luftfart	304
4. Elektriske anlæg.....	305
5. Atomanlæg (nukleare anlæg)	306
6. Andre regler om objektivt ansvar	307
Kapitel 12. Årsagsforbindelse og adækvans.....	313
1. Årsagsforbindelse	313
1.2. Sondringen mellem nødvendige og tilstrækkelige betingelser.....	315
1.3. Beviskrav og bevisbyrde.....	321

2.	Adækvansproblemer	327
2.1.	Retspraksis om adækvans	338
2.1.1.	Forløbet frem til initialskaden	338
2.1.1.1.	Tredjemands handling	338
2.1.1.2.	Skadelidtes egen handling	339
2.1.2.	Forløbet fra initialskade til følgeskade	340
2.1.2.1.	Sædvanlige følgeskader	340
2.1.2.2.	Usædvanlige følgeskader	340
2.1.2.3.	Indirekte forvoldt skade	343
2.1.2.4.	Tredjemands handling	346
2.1.2.5.	Skadelidtes handling	347
3.	Konkurrerende skadesårsager og beslægtede problemer	348
3.1.	»Normalbaggrunden« – og begrebet en færdig skade	348
3.2.	Konkurrerende skadesårsager	350
3.2.1.	Konkurrence mellem to ansvarsbærende årsagsfaktorer	350
3.2.2.	Konkurrence mellem en ansvarsbærende og en casuel årsagsfaktor	351
3.3.	Sammensatte skadesårsager – skaden kan ikke opdeles	353
3.4.	Sammensatte skadesårsager – men skaden kan opdeles	358
	Kapitel 13. Skade og erstatning	361
1.	Indledning	361
2.	Tingsskade	364
2.1.	Værditab	364
2.1.1.	Totalskade	364
2.1.2.	Delskade	366
2.2.	Driftstabs- og afsavnsrerstatning	368
2.3.	Andre tab	370
2.4.	Kan andre end den direkte skadelidte få erstatning?	370
3.	Personsskade	375
3.1.	Indledning	375
3.2.	Erstatnings- og godtgørelsesposterne efter EAL	377
3.2.1.	Helbredelsesudgifter og andet tab (EAL § 1, stk. 1, og § 1 a)	377
3.2.1.1.	Helbredelsesudgifter	377
3.2.1.2.	»Andet tab«	378
3.2.2.	Tabt arbejdsfortjeneste (EAL § 2)	380
3.2.3.	Svie og smerte (EAL § 3)	388
3.2.4.	Varigt mén (EAL § 4)	390

3.2.5.	Erstatning for erhvervsevnetab (EAL §§ 5-9).....	393
3.2.5.1.	Fastsættelse af årsløn (EAL § 7).....	394
3.2.5.2.	Fastsættelse af erhvervsevnetabsprocenten (EAL § 5).....	397
3.2.5.3.	Kapitalfaktoren (EAL § 6).....	399
3.2.5.4.	Erstatning til børn under 15 år (EAL § 8)	400
3.2.5.5.	Nedsættelse af erhvervsevnetabsberstatningen (EAL § 9)	400
3.2.6.	Forsørgertabsberstatning (EAL §§ 12-14) og overgangsbeløb til efterladte (EAL § 14 a).....	401
3.2.6.1.	Forsørgertabsberstatning til ægtefælle eller samlever (EAL § 13).....	402
3.2.6.2.	Forsørgertabsberstatning til børn (EAL § 14).....	405
3.2.6.3.	Den erstatningsberettigede personkreds i øvrigt (EAL § 12)	406
3.2.6.4.	Overgangsbeløb til efterladte (EAL § 14 a).....	407
3.2.7.	Godtgørelse for tort (EAL § 26).....	408
3.2.8.	Godtgørelse til efterladte (EAL § 26 a).....	411
3.3.	Erstatning og godtgørelse ved forudbestående lidelser og ved »mellemkommende« død mv.	413
3.3.1.	Forudbestående lidelser	414
3.3.1.1.	Méngodtgørelse.....	414
3.3.1.2.	Erhvervsevnetabsberstatning	415
3.3.2.	»Mellemkommende« død mv.....	416
3.4.	Generelle spørgsmål vedrørende erstatning og godtgørelse for personskade	418
3.4.1.	Forholdet til anden compensation	418
3.4.2.	Genoptagelse.....	421
 Kapitel 14. Særlige erstatningsordninger		423
1.	Indledning	423
2.	Erstatning efter lov om arbejdsskadesikring (ASL).....	425
2.1.	Dækningsområde	426
2.2.	Arbejdsskader	428
2.3.	Ydelser	433
2.4.	Ansvar efter almindelige erstatningsregler	436
2.5.	Sikringsordningen.....	442
3.	Patienterstatning.....	443
3.1.	Indledning.....	443
3.2.	Patienterstatningen.....	446

3.2.1.	Dækningsområde	446
3.2.2.	Afgrænsningen af erstatningsberettigende skader ..	447
3.2.2.1.	Ansvarsprincipper	447
3.2.2.2.	Nærmere om erstatningskriterierne	452
3.2.2.3.	Særligt om erstatning til forsøgspersoner mv.	458
3.2.3.	Erstatningskravet.....	458
3.2.4.	Patienterstatningens administration.....	460
3.3.	Erstatningskrav efter almindelige erstatningsretlige regler..	461
4.	Lægemiddelskadeordning.....	461
5.	Lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser (OEL).....	464
Kapitel 15. Skadelidtes medvirken		469
1.	Indledning	469
2.	Hvorfor har man en almindelig regel om skadelidtes medvirken (egen skyld)?	470
3.	Hvilke momenter indgår ved vurderingen af skadelidtes medvirken?.....	471
3.1.	Culpa over for egne goder	471
3.2.	Størrelsen af skadelidtes uagtsomhed	473
3.3.	Skadelidtes alder og sjæleligt abnorme personer	475
3.4.	Handlingernes farlighed.....	475
3.5.	Egen skyld-brøken.....	475
3.6.	Årsagsforbindelse og adækvans.....	476
4.	Passiv identifikation.....	476
4.1.	Afledede krav.....	477
4.2.	DL 3-19-2	477
4.3.	Andre erstatningsansvarlige hvervgivere og forskellige færdselssituationer	478
4.4.	Begravelsesudgifter og forsørgertabserstatning.....	479
4.5.	Hundebesiddere	479
4.6.	Børn – forældre.....	479
5.	Egen skyld-vurderingen, når skadevolderen er ansvarlig efter en strengere regel end culpareglen	480
5.1.	Skadevolderen er ansvarlig efter en regel om præsumptionsansvar	481
5.2.	Skadevolderen er ansvarlig efter en regel om objektivt ansvar	481
6.	Skadelidtes medvirken, når skadelidte som skadevolder ville være ansvarlig efter strengere regler end culpareglen	482

7.	Skadevolderen er – og skadelidte ville som skadevolder være – omfattet af strengere regler end culpa-reglen	482
8.	Gensidig skadeforvoldelse.....	484
9.	Afgrænsningsspørgsmål	485
9.1.	Medvirken eller inadækvate (følge)skader?.....	485
9.2.	Medvirken eller manglende kausalitet?	487
9.3.	Samtykke (og accept af risikoen) eller medvirken?.....	488
Kapitel 16. Flere erstatningsansvarlige.....		489
1.	Forholdet over for skadelidte.....	489
1.1.	Indledning	489
1.2.	Den almindelige regel om solidarisk ansvar	490
1.3.	Undtagelser fra det solidariske ansvar	491
2.	Forholdet mellem de solidarisk ansvarlige indbyrdes (regresproblemet).....	492
2.1.	Regressspørgsmålet, hvis der ikke foreligger ansvarsforsikring (eller hvis alle skadevolderne er dækket af en ansvarsforsikring)	493
2.2.	Regressspørgsmålet, hvis en eller flere af (men ikke alle) skadevolderne er dækket af en ansvarsforsikring	497
2.3.	Regresregler i særlovgivningen	499
2.4.	Regresaftaler	500
2.5.	Regressens gennemførelse	501
Kapitel 17. Erstatning for skade, der er dækket af forsikring		503
1.	Indledning	503
2.	Hovedreglen om bortfald af erstatningsansvar (EAL § 19, stk. 1)...	503
3.	Undtagelserne til reglen om ansvarsfrihed.....	507
3.1.	Skader der forvoldes forsætligt eller ved grov uagtsomhed (EAL § 19, stk. 2, nr. 1).....	507
3.2.	Skader, der forvoldes ved udøvelse af offentlig eller erhvervsmæssig virksomhed eller virksomhed, der kan ligestilles hermed (EAL § 19, stk. 2, nr. 2).....	513
3.3.	Færdselsansvar mv. (EAL § 21)	515
4.	Forsikringssselskabets regresret (EAL § 22).....	516
4.1.	EAL § 22, stk. 1	516
4.2.	EAL § 22, stk. 2	516
5.	Arbejdstageransvaret, hvis skaden er dækket af forsikring (EAL § 19, stk. 3).....	518

Kapitel 18. Den almindelige lempelsesregel.....	521
1. Indledning	521
2. Lempelse hvis ansvaret er urimeligt tyngende (EAL § 24, stk. 1, 1. led).....	522
3. Lempelse under ganske særlige omstændigheder (EAL § 24, stk. 1, 2. led).....	527
4. Lempelse ved skadelidtes medvirken (EAL § 24, stk. 2).....	527
5. Lempelse ved gensidig skadeforvoldelse.....	528
Kapitel 19. Erstatningskravet	531
1. Pengekrav	531
2. Kapitalerstatning.....	531
3. Erstatningskravets opståen og forfaldstid.....	532
4. Forældelse	534
4.1. Indledning.....	534
4.2. Forældelsesfristen	535
4.3. Afbrydelse af forældelse.....	539
5. Renter	539
6. Efterbetaling.....	541
7. Overførelse mv. af erstatnings- og godtgørelseskrav.....	542
7.1. Tingsskade	542
7.2. Personskade	542
7.2.1. Kreditorforfølgning.....	542
7.2.2. Overdragelse	544
7.2.3. Arv.....	544
7.2.4. Ægtefælleskifte	545
8. Beskatning.....	546
9. EAL's præceptivitet.....	546
Lovregister.....	549
Domsregister.....	557
Stikordsregister.....	581